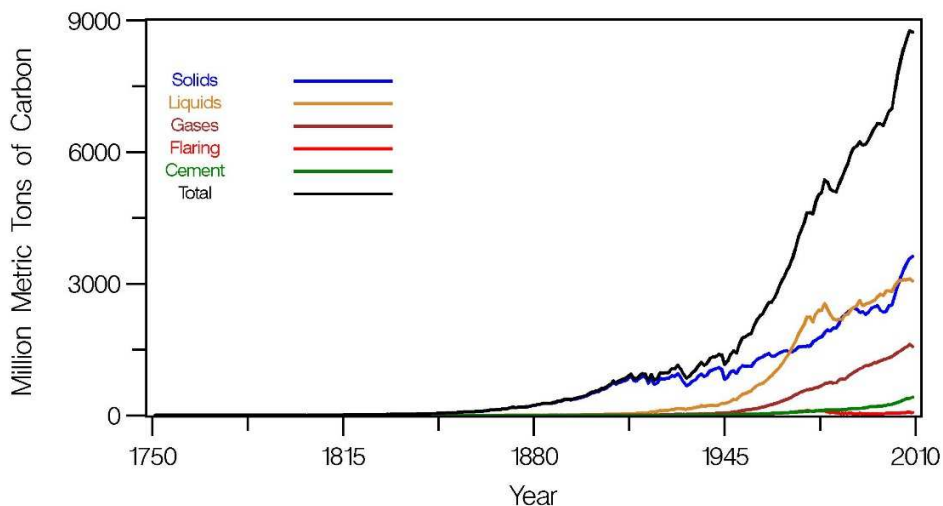

DOBRA PUBLICZNE: case study światowej polityki klimatycznej

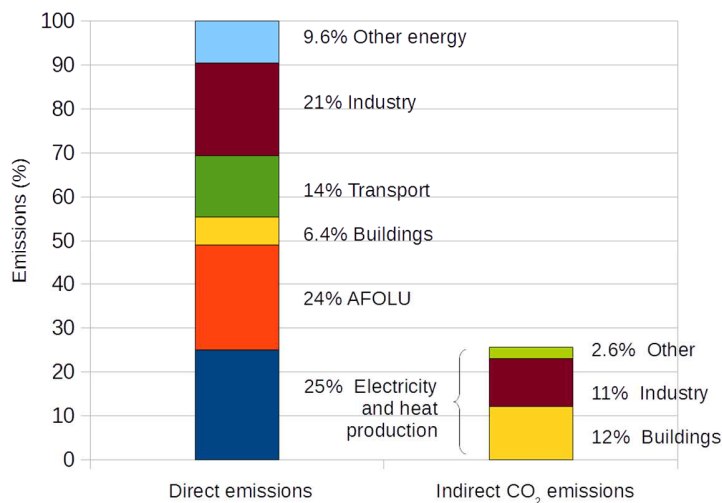
Znacząca część dóbr i usług środowiskowych ma charakter dóbr publicznych tzn. charakteryzuje się niewykluczalnością (jeśli dobro zostało dostarczone, to nie można nikogo wykluczyć możliwości korzystania z niego) oraz niekonkurencyjnością (z tej samej jednostki dobra, bez utraty jego walorów, może korzystać wiele podmiotów). Występowanie dóbr publicznych jest jednym z przykładów „zakłóceń rynkowych”, tzn. prowadzi do nieoptymalnej alokacji zasobów. Przykładem takiego dobra (a raczej zła) jest efekt cieplarniany. Cytując raport Sterna “Economics of Climate Change” (2007): *“Climate change is the biggest market failure the world has ever seen.”*

Wzrost średniej temperatury przy powierzchni ziemi i oceanów zwrócił uwagę opinii publicznej w latach 80. XX wieku. W 1988 powołany został Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC). Wyniki jego badań sugerują, że większość obserwowanego wzrostu średniej temperatury globalnej od połowy XX wieku spowodowana jest wzrostem koncentracji gazów cieplarnianych pochodzenia antropogenicznego.

Źródło: Carbon Dioxide Information Analysis Center

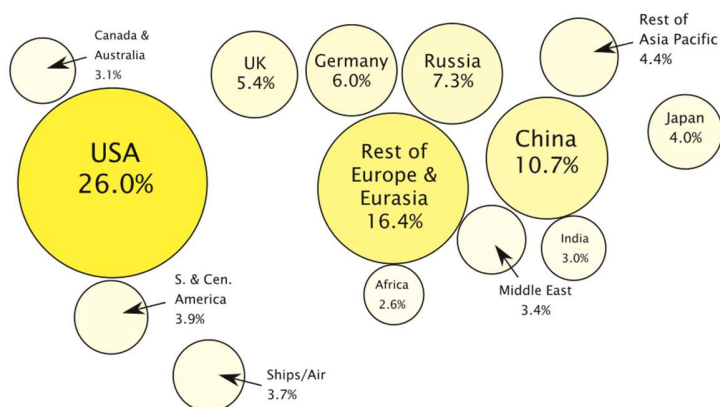
W 1992 w Rio de Janeiro została podpisana Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych do spraw Zmian Klimatu (z ang. United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) popularnie zwana Konwencją Klimatyczną. Dokument ten określa założenia międzynarodowej współpracy dotyczących ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (tzn. dwutlenku węgla, metanu, tlenków azotu i in.) odpowiedzialnych za zjawisko globalnego ocieplenia. Jak wiele innych porozumień tego typu, Konwencja Klimatyczna nie nakłada na sygnatariuszy żadnych konkretnych wymagań. Przewiduje jednak coroczne konferencje stron, na których mogą być podejmowane takie zobowiązania.

Źródło: Edenhofer, O., *et al.*, ed. 2014.

Pierwsza taka konferencja miała miejsce w Berlinie w 1995 r. Uznano na niej iż, że zmiany klimatyczne są problemem globalnym, jednocześnie zauważając, że kraje rozwinięte przyczyniły się bardziej od krajów rozwijających do tych zmian. Grupa krajów bogatszych (wymienionych w Aneksie I) miała podjąć ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, grupa krajów biedniejszych (nie wymienionych w Aneksie) nie została do tego zobligowana.

Cumulative CO₂ emissions, 1751-2012

Źródło: Hansen, J., *et al.*, 2013.

Na trzeciej konferencji w Kioto w 1997 r. ustalono konkretne zobowiązania dotyczące ograniczenia emisji krajów z Aneksu I. Protokół z Kioto miał wejść w życie po ratyfikacji przez minimum 55 krajów wytwarzających minimum 55% światowej emisji dwutlenku węgla. Pierwszy warunek został osiągnięty stosunkowo szybko, drugi nie ponieważ z podpisania Protokołu z Kioto wycofały się Stany Zjednoczone (kraj z Aneksu I) obawiając zmniejszenia się konkurencyjności swojej gospodarki wynikających z przyjętych zobowiązań. Polska ratyfikowała Protokół w 2002 roku jako 10 kraj. Po nieratyfikowaniu Protokołu przez Stany stało się jasne, że do wejścia w życie niezbędna jest ratyfikacja Rosji. Jej rząd z kolei był świadom

swojej siły przetargowej i ratyfikował Protokół dopiero, po tym jak Komisja Europejska ustąpiła we wszystkich interesujących Rosję sprawach (np. sprawie gazociągu pod dnem Bałtyku). Protokół z Kioto, wszedł w życie w 2005 r. wprowadzając prawnie wiążące limity emisji gazów cieplarnianych. W protokole zdefiniowano trzy mechanizmy współpracy międzynarodowej, dzięki którym można osiągnąć przyjęte w postanowieniach Protokołu limity. Są to: (1) Międzynarodowy handel emisjami, (2) Mechanizm Czystego Rozwoju (działanie inwestycyjne realizowane przez państwo z Aneksu 1 na terytorium państwa niewymienionego w tym aneksie, które ma na celu redukcję, uniknięcie lub pochłanianie gazów cieplarnianych) oraz (3) Wspólne Wdrażanie Projektów (działanie inwestycyjne realizowane przez państwo z Aneksu 1 na terytorium innego państwa z Aneksu 1, które ma na celu redukcję, uniknięcie lub pochłanianie gazów cieplarnianych).

Pierwszy okres zobowiązań to lata 2008 – 2012. W okresie tym zaplanowano globalną redukcję globalnych emisji gazów cieplarnianych o 5% w stosunku do poziomu z 1990 r. Osiągnięcie tego celu wymagało zobowiązania się krajów rozwiniętych, odpowiedzialnych za większość emisji do redukcji ich emisji o 8%, zaś krajów, które na początku lat 90-tych rozpoczęły przekształcanie swych gospodarek o 6%.

W latach 2008-2012 osiągnięto przeciętnie redukcję o 5,2% dla krajów z Aneksu I (w stosunku do prognozowanego wzrostu emisji przy kontynuacji polityki braku zmian był to spadek o 30%). Kraje Unii Europejskiej okazały się liderem w realizacji postanowień Protokołu osiągając 8% redukcję emisji gazów cieplarnianych.

W 2012 na konferencji stron w Doha określono poziom redukcji emisji na kolejne lata (okres 2013-2020). Część krajów z Aneksu I, które brały udział w wypełnianiu postanowień z pierwszego okresu odmówiły podpisania (np. Kanada, Rosja i Japonia) odmówiły podpisania zobowiązań na kolejny okres. Tylko Unia Europejska z grupy dużych „trucielici” podjęła to zobowiązania i dodatkowo jednostronnie podwyższyła wymagania dla swoich krajów członkowskich. Przyjęto za cel program „20-20-20” tzn. redukcję o 20% emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku (rok bazowy 1990), udział źródeł energii odnawialnej w konsumpcji energii 20%, zwiększenie wydajności energetycznej o 20%. Kraje Unii Europejskiej uzgodniły, że przynajmniej 20% z 960 miliardów € stanowiących budżet na lata 2014-2020 powinno być przeznaczone na działania dotyczące polityki klimatycznej.

W 2013 roku przyszły prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w następujący sposób skomentował kwietniowy śnieg w Warszawie:

← Tweet

Andrzej Duda ✓
@AndrzejDuda

Jak sobie pomyślę że płacimy za "globalne ocieplenie" i popatrzę za okno to mnie trafia szlag:/

22:31 · 04 kwi 13 · [Twitter for iPhone](#)

Pytania i kwestie do samodzielnego przygotowania:

1. Załóżmy, że mamy dwa kraje bogaty i biedny, które rozważają rozpoczęcie współpracy dotyczącej redukcji zanieczyszczeń powietrza. Jakość powietrza jest dobrem publicznym. Każda krajów ma dwie strategie: wziąć udział w oczyszczeniu powietrza lub nie. Koszt podjęcia programu redukcji zanieczyszczeń dla każdego kraju to: 6, korzyści to 5 – jeśli tylko jeden kraj weźmie udział w programie, 8 – jeśli wezmą udział dwa kraje. Proszę znaleźć równowagę Nasha i omówić wynik.
2. Dlaczego protokół z Kioto stosuje inne wymagania wobec krajów rozwiniętych gospodarczo, a inne wobec krajów rozwijających się?
3. W jakim stopniu Polska wypełniła zobowiązania z pierwszego okresu oraz w jaki sposób się to odbyło?
4. Czego dotyczyły negocjacje Polski związane z przyjęciem zobowiązań na lata 2013-2020?
5. Czy po rezygnacji innych dużych zanieczyszczających z wypełniania postanowień z Protokołu z Kioto, kraje Unii Europejskiej powinny dążyć jednostronnie do zwiększenia redukcji emisji ponad poziom przyjęty w Protokole z Kioto? Podaj argumenty za i przeciw.
6. Czy poseł Pan Andrzej Duda prawidłowo określił problem ocieplenia globalnego? Dlaczego?

Bibliografia:

Carbon Dioxide Information Analysis Center <http://cdiac.ornl.gov/trends/emis/glo.html>

Edenhofer, O., et al., ed. 2014, *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III (WG3) to the Fifth Assessment Report (AR5) of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*, Cambridge University Press, <http://mitigation2014.org/report/final-draft/>.

Hansen, J., et al. (3 December 2013), "[Assessing "Dangerous Climate Change": Required Reduction of Carbon Emissions to Protect Young People, Future Generations and Nature](http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0081648)", *PLoS ONE* **8** (12), <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0081648>. e81648.
doi:10.1371/journal.pone.0081648

Strona Europejskiej Agencji Środowiska

<http://glossary.eea.europa.eu//terminology/sitesearch?term=global+warming>

Żylicz, T. 2004. *Ekonomia Środowiska i zasobów naturalnych.*, PWE, Warszawa

Przydatne linki:

http://www.mos.gov.pl/g2/big/2009_04/d9a9d8de814cb4af331da22ba819df0d.pdf

http://www.wwf.se/source.php/1169158/Stern%20Summary_of_Conclusions.pdf

<http://www.oecd.org/eco/greeneco/40133781.pdf>

http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.hm-treasury.gov.uk/sternreview_index.htm

<http://www.epa.gov/climatechange/basics/#happening>

Polecana książka:

Tol, R. 2014. Climate Economics. Economic Analysis of Climate, Climate Change and Climate Policy.
Edward Elgar